

Autoriõigus

Airi-Ulrike Lillevälja
Eesti Autorite Ühing
05.08.2020

TEEMAD:

- Intellektuaalomandi mõiste
- Teos
- Teosele tekkivad õigused
- Kellele kuuluvad autoriõigused
- Õiguste teostamine
- Teose vaba kasutus
- Õppetöö ja teoste õiguspärane kasutus

AUTORIOIGUSEGA
AUTORIOIGUS
KAASNEVAD

ÕIGUSED

(EIRIANDUS, PROGRAMMID, SAADTELE- JA RAADIOTEENUSTE OSUTAJAD)

INTELLEKTUAALOMAND

TÖÖSTUSOMAND

(LEIUTIS, KASULIK MUDEL, KAUBAMÄRK, TÖÖSTUSDISAINILAHENDUS, GEOGRAAFILINE TÄHIS)

Teos, mis kuulub kaitsmisele autoriõigusega

- Originaalne
- Teaduse, kunsti või kirjanduse valdkonnas
- Väljendatud objektiivses vormis (kõnes, kirjas, joonisena)
- Objektiivses vormis väljendatu peab andma võimaluse teost selle vormi kaudu tajuda ja reprodutseerida kas vahetult või tehnilise vahendi kaudu

- Ei ole teos (protsess, meetod, fakt, idee, põhimõte)
- On teos, kuid seadusandja ei anna kaitset (rahvaloominguteos, õigusaktid, kohtulahendid)

Teos tekib tema loomisel.

Puudub kohustus registreerida ©

EAÜ registreerib, et teaks, kellele millistes osades tasu välja jagada.

Õigused, mis tekivad teosele

▪ Isiklikud õigused

- õigus autorsusele, nimele, puutumatusse, lisade loomisele, avalikustamisele, au ja väärkuse kaitsmisele, täiendamisele, õigus teos tagasi võtta, autorinime kõrvaldamist nõuda

– EAÜ ei esinda muusikaautorite isiklike õigusi

▪ Varalised õigused

- reprodutseerida, levitada, avalikult esitada, edastada, töödelda, tõlkida, kogumikke luua, süstematiseerida, üldsusele kättesaadavaks teha, rentida, laenutada

– EAÜ esindab muusikaautorite teatud varalisi õigusi

Kellele õigused kuuluvad ja mille alusel?

- Autor (füüsiline isik)
- Mitu autorit koos
- Autori pärija
- Tööandja
- Füüsiline või juriidiline isik, kelle initsiatiivil või juhtimisel loodi kollektiivne teos
- Riik

Õiguste teostamine

- Autor teostab ise – sõlmides lepinguid, loovutades või andes õiguseid kautada
- Kollektiivse esindamise organisatsiooni vahendusel – näit. EAÜ
- Kirjalik leping (mistahes kirjavahetus)
- Teose kirjeldus – vorm, maht, nimetus jms
- Üleantavad õigused – liht- või ainulitsents; all-litsentsi andmise õigus
- Teose kasutamise viis ja territorium

Töökohustuste raames loodud teos

Töölepingu alusel või avalikus teenistuses oma otseste tööülesannete täitmise korras loodud teose autoril tekib autoriõigus sellele teosele, kuid autori varalised õigused teose kasutamiseks tööülesannetega ettenähtud eesmärgil ja piirides lähevad üle tööandjale, kui lepingus ei ole ette nähtud teisiti.

Tööandja nõusolekul võib autor teost iseseisvalt kasutada, märkides ära tööandja nime.

Isiklike õiguste litsentsimine toimub kokkuleppel.

Millal on autoriõigused seadusega piiratud?

Autori varalisi õigusi on seadusega piiratud ühiskonna huvides seaduses ammendavalt fikseeritud juhtudel. Piirata saab ainult varalisi õigusi

ilma autori nõusolekuta ja autoritasu maksmiseta ainult §-des 18–254
ilma autori nõusolekuta kuid „õiglase tasu eest“ §26-27¹

Kas mul on õigus autoriõigusekga kaitstud teoseid vabalt kasutada?

- See on lubatud AutÕS IV peatükis
- Ei ole vastuolus tavapärase kasutamisega

§ 19. Teose vaba kasutamine teaduslikel, hariduslikel, informatsioonilistel ja õigusemõistmise

- Autori nõusolekuta kasutamise eesmärkidel, kuid kasutatud teose autori nime, kui see on teosel näidatud, teose nimetuse ning avaldamisallika kohustusliku äranäitamisega on lubatud:
- õiguspäraselt avaldatud teose tsiteerimine ja refereerimine motiveeritud mahus, järgides refereeritava või tsiteeritava teose kui terviku mõtte õige edasiandmise kohustust;
- õiguspäraselt avaldatud teose kasutamine illustreeriva materjalina õppe- ja teaduslikel eesmärkidel motiveeritud mahus ja tingimusel, et selline kasutamine ei taotle ärilisi eesmärke;
- õiguspäraselt avaldatud teose reprodutseerimine õppe- ja teaduslikel eesmärkidel motiveeritud mahus haridus- ja teadusasutustes, mille tegevus ei taotle ärilisi eesmärke;

Teose vaba kasutus

- **EESMÄRK** – TEADUSLIK, HARIDUSLIK, INFORMATSIOONILINE, ÕIGUSEMÕISTMINE
- MOTIVEERITUD MAHT, TERVIKU MÕTTE EDASIANDMISE KOHUSTUS, PUUDUB ÄRILINE EESMÄRK
- tsiteerimine
- refereerimine
- illustreerimine

§ 22. Teose vaba avalik esitamine

- Autori nõusolekuta ja autoritasu maksmiseta, kuid kasutatud teose autori nime või nimetuse, kui see on teosel näidatud, kohustusliku äranäitamisega on lubatud teose avalik esitamine õppeasutustes vahetus õppeprotsessis nende asutuste õpetava personali ja õpilaste poolt ning tingimusel, et kuulajaskonna või vaatajaskonna moodustavad õpetav personal ja õpilased või teised isikud (lapsevanemad, eestkostjad, hooldajad jne), kes on otseselt seotud õppeasutusega, kus teost avalikult esitatakse.
- Õppeasutus
- Vahetu õppeprotsess

M. Härma Gümnaasium korraldas 11.12.15 Tü aulas kontserdi tähistamiseks adventi ja H. Kaljuste sünniaastapäeva. Üritus oli tasulise sissepääsuga, avalikkusele suunatud info filet maailma kodulehel, Eesti Kultuurikorralduste kalendris ja Delfi rubriigis mistoimub.ee (27.02.2017)

Kontserdil esitati autoriõigusega ja EAÜ poolt esindatavate autorite teoseid. Kontserdil viibis teiste hulgas isikuid, kes ei olnud kooli õpilased.

AutÕS §22 oleva erandi kohaldamiseks peavad esinema kõik kolm tingimust (õppeasutus, vahetu õppeprotsess, õpetav personal, õpilased, teised õppeasutusega seotud isikud)

Õppeasutus, vahetu õppeprotsess, isikud

Õppeasutus – füüsiline hoone ei pea olema kool, kus toimub õppetöö. Võib olla lisaks üldhariduskoolile ka huvikool, sh spordikool. Oluline, et muusikateoste kasutus konkreetses kohas **on korraldatud kooli tegevuse raames ja kooli valiku kohaselt**. Põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava kohaselt võib õpet korraldada ka väljaspool kooli ruume (kooliõues, looduses, muuseumides, arhiivides, keskkonnahariduskeskustes).

Vahetu õppeprotsess – aktustel, kontsertidel ülesastumine on õppetöös omandatud teadmiste ja oskuste väljundiks, **seega sõltumata sellest, kas õpitud teoseid esitatakse muusikatunnis või õppetöö välisel ajal kooli korraldatud kontserdil**.

Õpetav personal, õpilased ja kooliga seotud isikud – peab olema

Õpilase isikuandmete kasutamine

- Isikuandmeid töödeldakse ainult õppetöös osalemise eesmärgil
- Andmete kasutus on reguleeritud kooli kodukorras vms sisekorras, millistes olukordades selline lahendus koolis lubatud on

Tänu kuulamast!